

„Ruslan ja Ludmilla“ „Estonia“ teatri laval

Meie kodumaa muusikalise kultuuri suurt pidupäeva — M. I. Glinka 150-ndat sünniaastapäeva — tähistati pidulikult ja kogu rahva poolt nii Nõukogude Liidu kui ka raja taga. Loominguliste kollektiivide hulgas, kes selle tähtpäeva tähistamisest osa võtsid, kuulub kaaluv koht ka teatritele „Estonia“, kes lavastas eesti keeles esmakordselt ooperi „Ruslan ja Ludmilla“. Teater on suhtunud oma ülesandesse kogu tõsidusega. Ta on võinud aluseks uue muusikalise-lavalise redaktsiooni, on taastanud palju traditsiooniliseks kujunenud kupüüre, mille väljajätmine moonutas geniaalset partituuri. Nii näiteks on „Estonia“ teatri lavastuses taastatud tavaliselt väljajäetav viienda vaatuse esimene pilt jne. Tõsi küll, seda oma tööd pole teater viinud lõpuni ja mõned jõu poolest vapustavad leheküljed „Ruslan ja Ludmilla“ muusikast on siiski etendusest välja jäänud (Ruslani aaria keskmine osa — teine vaatus, osa koorist „Hukkub“ — neljas vaatus jt.). Tuleb arvata, et väljajäetud kohtade sissevõtmine ei pikendaks etendust märgatavalt, samal ajal aga tõstaks veelgi selle muusikalist väärtust.

Lavastajad — režissöör A. Viner ja dirigent K. Raudsepp — on tõlgendanud Glinka geniaalset ooperit kui ülevat eepost kangelastegudest kodumaa auks, kui teost, mis on täis võimsat elujaatavat jõudu ning päikesepaistelist optimismi. Teater on suutnud säilitada ooperi sügava filosoofilise sisu, pole kusagil asendanud seda muinasjutu „efektidega“ ega teinud mängust eesmärki omaette.

Režissöör on leidnud õiged proportsioonid fantastilistele muinasjutuepisoodidele, allutanud nad näidendi keskse, elujaatava idee esiletoomisele. Sellest järgneb teose realistlike ja fantastiliste kujude ühtsus. Eredalt ja ilmekalt on lavastuses avatud teose patriootiline idee. Ruslan vabastab Tšernomori võimur alt mitte ainult Ludmilla, vaid ka selle kurja nõia poolt alustatud idamaa rahvad. Jälgides Glinka ideelist kavatsust, kes pidulikku finaali on sisse võtnud lesgiinitari-teema, näitab lavastaja Svetozari lossis, kuidas röömustavad nende rahvaste ja suguharude esindajad, kes seni olid vaevunud Tšernomori ikke all.

Palju huvitavaid ja värskaid detaile on lavastaja leidnud väga raske kolmanda vaatuse (Naina palee) lahendamisel, mis paljudes teistes lavastustes

all juba pikemat aega ja on näinud Tšernomori orjatare juba palju kordi. Viienda vaatuse esimeses pildis pöördub Ratmir oma aariaga „Ta on mu elu, ta on mu rөөm“ (mis Glinkal on pühendatud Gorislavale), telgis magava Ludmilla poole. Väga ebamääraselt on lahendatud Ludmilla rөөvimine samas stseenis. Tundub, et just selles stseenis oleks võinud Naina oma võlujõududega Ratmiri uinutada ja Farlafile võimaluse anda esiplaanil, vaatajate silma all Ludmilla ära viia. Kõik mainitud puudused on kergesti kõrvaldatavad ja teater, kes ooperi kallal on nii palju ja tagajärjekalt tööd teinud, peaks oma töö lõpule viima.

„Ruslan ja Ludmilla“ õnnestunud esitus on saavutatud kogu kollektiivi pingelise tööga.

Üleva ja õilsa vägilase Ruslani kuju on loonud T. Kuusik. Tema Ruslan on mehine, kangelasmeelne ja sügavasti humaanne. Kuid selleks, et täiel määral omaks teha seda vene klassikalise repertuaari üht keerulisemat osa, ei piisa näitlejal veel filosoofilise meditatsiooni sügavust. Puškini ja Glinka Ruslan, see pole ju ainult leegitsev ja vapper süda, vaid ka üllas mõistus. Andekal lauljal on vaja süvendada surnud välja stseeni käsitlust. Siis võib Ruslani osa lugeda näitleja parimate saavutuste hulka.

Etenduse suurimate õnnestumiste hulka tuleb lugeda Gorislava osa täitmist näitleja O. Lundi poolt. Väga sageli Glinka ooperi lavastustes Gorisla-

va ainult igatseb ja nutab. Kas on tarvis rääkida sellest, et niiviisi ainult moonutatakse komponisti poolt loodud kõrgelt poeetilist vene naise kuju. Seda vajalikum on seepärast märkida tulemust, mida on saavutanud O. Lund, kes tõlgendab Gorislavat kui Ratmiri mehish, vaimult tugevat, õilsat ja ustavat sõpra. Säärane Gorislava „aktiivseerimine“ vastab täielikult Glinka muusikale. Näitleja laulab ja mängib suurepäraselt. Tema osaesitus on loominguilise muusikasse süvenemise eeskujuks.

Ludmilla osa täidab V. Neelus esimeses vaatuses paremini kui neljandas. Nähtavasti on selle kuju lüüriline külg näitlejanna andele lähemal kui need stseenid, kus Ludmilla esineb Svetozari uhke tütreana. Ludmilla osa esimeses vaatuses on V. Neeluse esituses sügavasti poeetiline, hurmav ja graatsiline. Tahaks soovida, et jätkuva tööga osa kallal näitleja saavutaks samasuguse jõu ka dramaatilise neljanda vaatuse esitamisel.

Eredalt ja andekalt kehastab targa Finni kuju M. Taras. Tema esituses pole Finn verevaese „tarkuse kehastus, vaid elus inimene, kes sügavasti tunneb ja kannatab. Finni ballaad M. Tarase esituses, see pole üksnes jutustus minevikust, vaid mineviku läbielamine olevikus. Siit tuleb see esituse jõud, mis nii õigesti vastab ballaadi dramaatilisele muusikale.

Täit edu pole saavutanud andekas karakterinäitleja A. Pärn töös Farlafi

osa kallal. Laulja pole veel lõpetanud tööd selle kuju vokaalse külje juures. Seepärast kõlab kuulus rondo toorevõitu ja raskelt. Veel enam: osa esitus ei ava Farlafi juures nii kiiresti vahelduvate emotsionaalsete olekute mitmekesisust. Ka Farlafi lavaline kuju pole veel küllaldaselt viimistletud. Esituses on vähe huumorit ja värvikust. Mida enam süveneb osatäitja Glinka muusikasse, seda enam värve leiab ta selle ara kiitleja kuju edasiandmiseks.

Suureks õnnestumiseks on Ratmiri osa noorel näitlejannal L. Issakoval. See osa on võrdselt raske nii laululiselt kui ka mänguliselt. Näitlejannal on õnnestunud edasi anda oma kangelase tundmuste kogu vastuolulisust ja modelleerida terviklik lavalis-muusikaline kuju. Issakova Ratmir on suur samm edasi noore lauljanna loominguilises biograafias.

„Estonia“ teater, kes on varem õnnestunud teostanud Borodini „Vürst Igori“ ja Mussorgski „Boris Godunovi“ lavastused, on „Ruslani ja Ludmillaga“ näidanud oma jätkuvat loominguilist kasvumist. Andeka kollektiivi järjekordseks ülesandeks on, rööbiti tööga nõukogude ooperite lavastuste kallal, omandada klassikalist repertuaari. Teater peab lavale tooma niisugused teosed, nagu Tšaikovski „Padaemand“ ja Rimski-Korsakovi „Snegurotška“ ja „Tsaari mõrvoja“.

A. Gosenpud,
kunstiteaduste kandidaat

ja kogu rahva poolt nii Nõu- ja Liidus kui ka raja taga. Loominguliste kollektiivide hulgas, kes selle tähtpäeva tähistamisest osa võtsid, kuulub kaaluv koht ka teatrile „Estonia“, kes lavastas eesti keeles esmakordselt ooperi „Ruslan ja Ludmilla“. Teater on suhtunud oma ülesandesse kogu tõsidusega. Ta on võtnud aluseks uue muusikalis-lavalise redaktsiooni, on taastanud palju traditsiooniliseks kujunenud kupüüre, mille väljajätmine moonutas geniaalset partituuri. Nii näiteks on „Estonia“ teatri lavastuses taastatud tavaliselt väljajäetav viienda vaatuse esimene pilt jne. Tõsi küll, seda oma tööd pole teater viinud lõpuni ja mõned jõu pooldest vapustavad leheküljed „Ruslan ja Ludmilla“ muusikast on siiski etendusest välja jäänud (Ruslani aaria keskmine osa — teine vaatuse, osa koorist „Hukkub“ — neljas vaatuse jt.). Tuleb arvata, et väljajäetud kohtade sissevõtmine ei pikendaks etendust märgatavalt, samal ajal aga tõstaks veelgi selle muusikalist väärtust.

Lavastajad — režissöör A. Viner ja dirigent K. Raudsepp — on tõlgendanud Glinka geniaalset ooperit kui ülevat eepost kangelas-tegudest kodumaa auks, kui teost, mis on täis võimsat elujaatavat jõudu ning päikesepaistelist optimismi. Teater on suutnud säilitada ooperi sügava filosoofilise sisu, pole kusagil asendanud seda muinasjutu „efektidega“ ega teinud mängust eesmärki omaette.

Režissöör on leidnud õiged proportsioonid fantastilistele muinasjutuepisoodidele, allutanud nad näidendi keskse, elujaatava idee esiletoomisele. Sellest järgneb teose realistlike ja fantastiliste kujude ühtsus. Eredalt ja ilmekalt on lavastuses avatud teose patriootiline idee. Ruslan vabastab Tšernomori võimur alt mitte ainult Ludmilla, vaid ka selle kurja nõia poolt alustatud idamaa rahvad. Jälgides Glinka ideelist kavatsust, kes pidulikku finaali on sisse võtnud lesgiinitari-teema, näitab lavastaja Svetozari lossis, kuidas rõõmustavad nende rahvaste ja suguharude esindajad, kes seni olid vaevelnud Tšernomori ikke all.

Palju huvitavaid ja värskeid detaile on lavastaja leidnud väga raske kolmanda vaatuse (Naiina palee) lahendamisel, mis paljudes teistes lavastustes sageli on kujunenud üksikute üksteisega sidumata numbrite reaks. Lähtudes muusikalisest dramaturgiast on režissöör rõhutanud Naiina osa mõjuvust, pidades vaatajale, et see on just Naiina, kes oma võlujõuga Ratmiri, Ruslani ja Gorislava ära ahvatleb. Huvitav on režissööri kavatsus tantsude juures Naiina palees, mis on esitatud kui Ratmiri mälestused Hazariast. Kahjuks jääb selle kavatsuse koreograafiline teostus tunduvalt maha ideest, mis on selle stseeni aluseks. Sedasama peab ütlima ka tantsude kohta neljandast

stseenist, mis on esitatud kui Ratmiri mälestused Hazariast. Kahjuks jääb selle kavatsuse koreograafiline teostus tunduvalt maha ideest, mis on selle stseeni aluseks. Sedasama peab ütlima ka tantsude kohta neljandast

„Ruslan ja Ludmilla“ õnnestunud esitus on saavutatud kogu kollektiivi pingelise tööga.

Üleva ja õilsa vägilase Ruslani kuju on loonud T. Kuusik. Tema Ruslan on mehine, kangelasmeelne ja sügavasti humaanne. Kuid selleks, et täiel määral omaks teha seda vene klassikalise repertuaari üht keerulisemat osa, ei piisa näitlejal veel filosoofilise meditatsiooni sügavust. Puškini ja Glinka Ruslan, see pole ju ainult leegitsev ja vapper süda, vaid ka üllas mõistus. Andekal lauljal on vaja süvendada surnud välja stseeni käsitus. Siis võib Ruslani osa lugeda näitleja parimate saavutuste hulka.

Etenduse suurimate õnnestumiste hulka tuleb lugeda Gorislava osa täitmist näitleja O. Lundi poolt. Väga sageli Glinka ooperi lavastustes Gorislava

kuju on loonud T. Kuusik. Tema Ruslan on mehine, kangelasmeelne ja sügavasti humaanne. Kuid selleks, et täiel määral omaks teha seda vene klassikalise repertuaari üht keerulisemat osa, ei piisa näitlejal veel filosoofilise meditatsiooni sügavust. Puškini ja Glinka Ruslan, see pole ju ainult leegitsev ja vapper süda, vaid ka üllas mõistus. Andekal lauljal on vaja süvendada surnud välja stseeni käsitus. Siis võib Ruslani osa lugeda näitleja parimate saavutuste hulka.

Etenduse suurimate õnnestumiste hulka tuleb lugeda Gorislava osa täitmist näitleja O. Lundi poolt. Väga sageli Glinka ooperi lavastustes Gorislava kuju on loonud T. Kuusik. Tema Ruslan on mehine, kangelasmeelne ja sügavasti humaanne. Kuid selleks, et täiel määral omaks teha seda vene klassikalise repertuaari üht keerulisemat osa, ei piisa näitlejal veel filosoofilise meditatsiooni sügavust. Puškini ja Glinka Ruslan, see pole ju ainult leegitsev ja vapper süda, vaid ka üllas mõistus. Andekal lauljal on vaja süvendada surnud välja stseeni käsitus. Siis võib Ruslani osa lugeda näitleja parimate saavutuste hulka.

Etenduse suurimate õnnestumiste hulka tuleb lugeda Gorislava osa täitmist näitleja O. Lundi poolt. Väga sageli Glinka ooperi lavastustes Gorislava kuju on loonud T. Kuusik. Tema Ruslan on mehine, kangelasmeelne ja sügavasti humaanne. Kuid selleks, et täiel määral omaks teha seda vene klassikalise repertuaari üht keerulisemat osa, ei piisa näitlejal veel filosoofilise meditatsiooni sügavust. Puškini ja Glinka Ruslan, see pole ju ainult leegitsev ja vapper süda, vaid ka üllas mõistus. Andekal lauljal on vaja süvendada surnud välja stseeni käsitus. Siis võib Ruslani osa lugeda näitleja parimate saavutuste hulka.

Täit edu pole saavutanud andekas karakternäitleja A. Pärn töös Farlafi

kuju on loonud T. Kuusik. Tema Ruslan on mehine, kangelasmeelne ja sügavasti humaanne. Kuid selleks, et täiel määral omaks teha seda vene klassikalise repertuaari üht keerulisemat osa, ei piisa näitlejal veel filosoofilise meditatsiooni sügavust. Puškini ja Glinka Ruslan, see pole ju ainult leegitsev ja vapper süda, vaid ka üllas mõistus. Andekal lauljal on vaja süvendada surnud välja stseeni käsitus. Siis võib Ruslani osa lugeda näitleja parimate saavutuste hulka.

Suureks õnnestumiseks on Ratmiri osa noorel näitlejannal L. Issakoval. See osa on võrdselt raske nii laululiselt kui ka mänguliselt. Näitlejannal on õnnestunud edasi anda oma kangelase tundmuste kogu vastuolulisust ja modelleerida terviklik lavalis-muusikaline kuju. Issakova Ratmir on suur samm edasi noore lauljanna loomingulises biograafias.

„Estonia“ teater, kes on varem õnnestunud teostanud Borodini „Vürst Igori“ ja Mussorgski „Boris Godunovi“ lavastused, on „Ruslani ja Ludmillaga“ näidanud oma jätkuvat loomingulist kasvumist. Andeka kollektiivi järjekordseks ülesandeks on, rõõbiti tööga nõukogude ooperite lavastuste kallal, omandada klassikalist repertuaari. Teater peab lavale tooma niisugused teosed, nagu Tšaikovski „Padaemand“ ja Rimski-Korsakovi „Snegurotška“ ja „Tsaari mõrjsja“.

A. Gosenpud,
kunstiteaduste kandidaat

Stseen ooperist «Ruslan ja Ludmilla» «Estonias»

sageli on kujunenud üksikute üksikeste-
ga sidumata numbrite reaks. Lähtudes
muusikalisest dramaturgiast on režis-
söör rõhutanud Naiina oga mõjuvust,
pääidates vaatajale, et see on just Naii-
na, kes oma võlujõuga Ratmiri, Rusla-
ni ja Gorislava ära ahvatleb. Huvitav
on režissööri kavatsus tantsude juures
Naiina palees, mis on esitatud kui Rat-
miri mälestused Hazariast. Kahjuks
jääb selle kavatsuse koreograafiline
teostus tunduvalt maha ideest, mis on
selle stseeni aluseks. Sedasama peab
tõtlema ka tantsude kohta neljandast
vaatusest: nende lavaline teostus jääb
maha lavastaja taotlustest. Püüd tantsu
kaudu näidata Tšernomori vangide va-
badusejahu ja igatsust ei ole etenduses
leidnud kujukat väljendust. Tants, mil-
les relvastatud sõjamehed orjalikult
alistuvad ülevaataja piitsale, on vastu-
olus muusika iseloomuga. Ei ole põh-
jendatud ka niisuguste tantsuepisoodi-
de andmine naistantsijalle, millel on
ilmselt mehelik iseloom, ja ümberpöör-
dult. Paistab, et kogu selle stseeni
koreograafiline lahendus nõuab revi-
deerimist ja muusikale lähendamist.

Tõsist kiitust on väärt töö, mille on
teinud dirigent K. Raudsepp, kes on
andnud Glinka partituuri sügava ning
õige tõlgitsuse. Toetudes Glinka muu-
sika tõlgendamise viljakatele traditsi-
oonidele vene teatris, on dirigent ava-
nud geniaalse partituuri sügava hu-
maansuse. Nii orkestri iseseisvates epi-
soodides kui ka lauljate saates on tun-
da avarat sümfoonilist hingust.

Hästi kõlab koor (koormeister T. Tar-
gama); hoolikalt on selgeks õpitud
keerulised ansambliid, nende hulgas
kuulus kaanon esimeses vaatuses.

Etenduse lavakujundus (kunstnik V.
Haas) loob lavalisele tegevusele õige
tausta. Selles on niihästi eepilist laiust
kui ka muinasjutu fantastikat. Vähem
on õnnestunud dekoratsioon, mis kuju-
tab surnud välja. Pea ei ole pimenda-
tud, on näha vaatuse algusest peale. Ja
üldse pole kogu selle pildi kujundus
vastav geeniaalsele muusikale, mis on
täidetud kurbadest mõtisklustest elu
üle. Hästi pole võimalik mõista india
ja hiina ornamentide ilmumist pannoo-
le Naiina lossis.

Hoolimata lavastuse üldiselt õigest
lahendusest režissööri poolt, mis ere-
dalt ja omapäraselt kehastab Glinka
kunstilist kavatsust, ei ole lavastus va-
ba üksikutest puudustest. Nõnda näi-
teks Ruslani aaria „Oo, väli“, millel
on Ruslani kuju arenemise jaoks
keskne tähtsus, ei ole saanud etenduses
sügavamat tõlgitsust — Ruslani käitu-
mine laval selles pildis vastab muusi-
kale ainult väliselt illustreerivalt.

Naiina kuju on muusikaliselt ja la-
valiselt lahendatud huvitavalt ja oma-
päraselt. Kuid kolmandas vaatuses
muutuvad tema ähvardavad manamise-
žestid liig pealetikkuvaks ja ühetooni-
seks. Ta ilmub selles stseenis lavale
liig tihti ning tüütavalt. Arusaamatu on
Ludmilla imestus, kui ta näeb Tšerno-
mori neidusid (neljas vaatuse). Ta ju
ilmselt on kurja härjapõlvilase võimu

Stseen ooperist «Ruslan ja Ludmilla» «Estonias»